

1.300 BESÆTNINGER KAN IKKE TAGE FEJL

Dyrlæger & Ko har 23 kvægpraksis og 130+ professionelle dyrlæger over hele landet. Vi har vores daglige gang i omkring 1.300 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale, og tilser således over 50 procent af den samlede malkekvægbestand i Danmark.

• Læs mere på www.dyrlaerogko.dk eller på www.facebook.com/dyrlaerogko

Crème de la crème - Skindet bedrager ikke

Hos mennesker er betændt hud ved mælkekirtlerne forbundet med kløe, brændende fornemmelse og smerte. En nærliggende tolkning er, at koens oplevelse af lignende tilstand som minimum er forbundet med utilpashed og nedsat velfærd.

Af Jørgen Kragssig Olesen, kvægfagdyrlæge, Kvægdyrlægerne Midt

I fagsproget taler vi om de 'perfekte malkeorganer'. Dermed forstår vi koens yver alt inklusive. Ved nærmere eftertanke kommer det til at omfatte en temmelig lang liste af strukturer, som skal være i orden, for at koen trives og kan levere masser af mælk i bedste kvalitet. Helt banalt er yveret 'beklædt' med hud, hvilket vi ofte tager som en selvfølge. Hudens sundhed og intakte funktion er særlig udfordret i bestemte områder på yveret.

Vi kender udfordringerne omkring patten og pattespidsen med fysiske skader. Desuden tilstanden med infektion og sårdannelse på den bageste del af yveret, som grænser op imod indersiden af bag-

benet (særligt unge køer). I denne artikel vil jeg fokusere på sår og infektion i kløften foran og mellem forkirtlerne. Lidelsen forekommer især ved ældre køer (foto 2).

Mange navne

Tilstanden har haft mange navne både i Danmark og udlandet gennem tiden, for eksempel 'yversvamp', 'yverråd', 'yverskab' og 'intertrigo' for blot at nævne nogle. Opdateret viden gør flere af betegnelserne misvisende. For eksempel er der ikke noget, der tyder på, at skabmider eller svampe har nogen særlig betydning. Internationalt er den mest anvendte betegnelse nu 'Udder Cleft Dermatitis' (UCD). Direkte oversat til hudbetændelse i yverkløften.

Som landmand og dyrlæge lever vi

med risikoen for at blive 'staldblinde' og forhærdet, når problemerne er svære at løse. Det gælder også i tilfældet med UCD. Der indsniger sig en vis afmagt, fordi mange behandlingsløsninger er forsøgt, uden at nogen har haft indlysende effekt. Det kan selvfølgelig have mange årsager, herunder at midlet ikke har tilstrækkelig effekt, eller at midlets virkningstid er for kort. Det kan også være, at den udførte behandling udføres halvhjertet og inkonsekvent måske på grund af manglende motivation, tid eller vanskelig tilgang til behandlingsstedet.

Udbredt problem

Uanset alle de gode eller dårlige undskyldninger ser vi stadig masser af tilfælde af UCD ude i staldene. Forekomsten og

Foto 2: Lidelsen forekommer især ved ældre køer.
Foto: Jørgen Kragssig, Kvægdyrlægerne Midt

Foto 3: Man kan montere en sprayflaske på en forlængerarm for at imødekomme arbejdssikkerheden.
Foto: Jørgen Kragssig, Kvægdyrlægerne Midt

Foto 1: Forekomsten og sværhedsgraden varierer meget mellem besætningerne og inden for for den enkelte besætning over tid. Foto: Jørgen Kragsig, Kvægdyrlægerne Midt

Fakta

- Internationale forskere, Vermeersch et. al., 2024, har opsummeret den samlede viden på området. Der er store variationer i forekomst mellem besætningerne med alt fra ingen til omkring halvdelen af køerne i en besætning. Der er risikofaktorer omkring faciliteter, management og på individniveau, hvilket blandt andet omfatter løsdrift, madrasser i sengebåse og anvendelsen af klovbad samt koens yverform og laktationsstadiet.
- Sår i yverkløften (UCD) øger risiko for klinisk yverbetændelse og i sjældne tilfælde pyæmi (blodforgiftning). Udviklingen af alvorlige og/eller vedvarende sår i yvergruben er forbundet med en skæv balance mellem skadelige og gavnlige bakterier. Der er ikke fundet tegn på, at skabmider har betydning for udviklingen af UCD. Behandlingsmæssigt skal der fokuseres på konsekvent og vedvarende sårpleje. Historisk set er der afprøvet en lang række midler til behandling, hvilket ikke har ledt frem til et entydigt praktisk anvendeligt middel. Dog er der blandt andet set lovende resultater ved gentagne behandlinger med en enzymbaseret gel (alcinogel).

sværhedsgraden varierer meget mellem besætningerne og inden for for den enkelte besætning over tid. Konsekvenserne er intuitive og indlysende. Køer, som er ramt af UCD, har blandt andet øget risiko for at få klinisk yverbetændelse og dermed øget risiko for at afgå fra besætningen af den årsag. Det er også en nærliggende tanke, at køerne må være påvirket velfærdsmæssigt. Argumenterne for at hjælpe køer med UCD frem mod heling

står i kø. Derfor anbefaler vi at afsøge feltet for bedst mulige behandling, som kan gennemføres enkelt, konsekvent og arbejdssikkert.

Arbejdssikkerheden kan eksempelvis imødekommes ved at montere en sprayflaske i en 'forlængerarm' for derved at beskytte mod spark fra koen (se foto 3).

Praktiske anbefalinger:

- Skaf dig et overblik over udbredelsen af UCD i din besætning. Tjek eksempelvis rutinemæssigt ældre køer for eksempel ved afgoldning, kælvning og ved nykælvertjek.
- Gør noget, og vælg en behandling:
 - Sørg for længst mulig virkning, som er sikker og nem at påføre for eksempel spray eller gel
 - Fortsæt behandlingen rutinemæssigt, indtil såret er tørt og afhelet
- Ved brug af klovbad, så vær opmærksom på risikoen for at irritere eller forurene yverhuden
- Prioriter veltilhæftet foryver i pavlsplanen